Koho v životě poslouchat a koho zase ne

Původ materiálu
Alexandra Jacobea
Pořadí v lekci
6

Téma

- Moc Ježíše Krista působí a nelze o tom mlčet,
- svobodu ke zvěstování nedává úřední povolení,
- ale Boží pověření. Poslušnost Boha však může člověka dostat do těžké situace — není v ní sám,
- Boží blízkost dodává odvahu a osvobozuje od strachu.

Cíl

Vyprávět dětem o Bohem podpořeném svědectví apoštolů. Zamyslet se nad tématem *poslušnost/neposlušnost*. Povzbudit děti v jejich případných nesnázích, které přihlášení se ke Kristu přináší. Připomenout si, že dosud jsou místa, kde je víra v Krista potíraná.

Pro učitele

Výkladové poznámky

Za oběma texty možná jediný příběh o zatčení a výslechu před veleradou Lukáš podává jako dvě scény, v nichž se stupňuje napětí. Dalším stupněm bude už příběh Štěpánův, který uzavírá jeho mučednická smrt.

Zatčení: Samo o sobě vážné, nejistota, nejde tak docela o demokratický právní stát.

Konflikt (apoštolů s veleradou) vyrůstá z uzdravení a následného kázání — problematické téma je hlavně Ježíšovo vzkříšení z mrtvých. Velerada (s hojným zastoupením saduceů) se chová mocensky — z pozice moci chce umlčet, zastrašit, diktovat „pravdu“. Při prvním výslechu však přítomnost uzdraveného a zjevné působení Ježíšovy moci jim na chvíli úplně zavře ústa. Při druhém výslechu se ukazuje, že apoštolové „naplnili Jeruzalém svým učením“ — zvěstí o Ježíši Kristu. Svému svědeckému úkolu dostáli navzdory zákazu velerady.

Apoštolové: U Petra je dobré si všimnout osobní proměny — Ježíše před jeho smrtí zapřel, nyní statečně vyznává, děje se to mocí Ducha svatého (viz Lk 12,11.12). Podobně je to i s ostatními: děje se s nimi přesně to, čeho se po Ježíšově smrt báli — dostali se do rukou těch, kdo ho odsoudili, ale už nemají strach. Situace je z Boží vůle proměněná — jsou svobodni od strachu, vnitřně svobodni svědčit, i když to není bezpečné. Tato radostná důvěra v Boha, spojená se svobodou slova a určitou neohrožeností, spadá pod řecký pojem parrésia, který ve Sk hraje zásadní roli. Společenství církve o ni prosí ve Sk 4,23–30. Nejde tedy jen o osobní statečnost apoštolů, ale o odvahu darovanou od Boha.

„Boha je třeba poslouchat, ne lidi.“ Jde o to rozpoznat, kdy mocní a instituce překračují své meze, že nad jejich autoritou stojí ten, který je jediný hoden úplné poslušnosti. Zároveň se tento výrok nesmí stát zbožnou obranou lidské libovůle.

Andělský zásah ve vězení má jediný cíl: aby apoštolové mohli znovu do chrámu a zvěstovat, zároveň je to ujištění, že Bůh zachraňuje i v lidsky složité, málo nadějné situaci.

Pátrání po apoštolech: Trochu komická situace, která jinak dramatický průběh může ve vyprávění odlehčit.

Gamaliel: Mezi jeho žáky se hlásil i apoštol Pavel, zachovává si rozvahu a radí nebojovat proti skryté moci pravdy (čímž apoštoly pro tu chvíli zachrání před těžším trestem).

Bičování: 39 ran, velmi krutý trest, leckdy (jako v Ježíšově případě) předcházel popravě — už jím odsouzenec velmi vyčerpán. Není to tedy happyend ve smyslu „nic zlého se nestalo“.

Záměrem autora je sdělení, že ani pronásledování nemůže zabránit zvěstování, svědčení o Ježíši Kristu.

Úskalí

Příběhy jsou svým tématem spíše pro starší děti.

Výrok o spáse pouze v Kristu nelze osamostatnit nebo dokonce používat jako argument v mezináboženském dialogu. Petr ho vyslovuje ve chvíli zásadního zápasu o víru, tu chce probudit, nikoliv nenávist.

Postoj apoštolů po bičování: Nejde o žádnou fanatickou radost či juchání! Je to pokojné spolehnutí na Boha, projev důvěry, že následování je cestou kříže v rozmanitých podobách. Mohli se i radovat z toho, že vydrželi. Povzbuzeni Bohem neodcházejí jako spráskaní psi, s představou, že kázat už nikdy víc.

Odkazy

Doleželová, Mirjam — Kocnová, Marta — Trusina, Jan: *Cesta Božího lidu: Nový zákon.* Praha: Kalich, 1993

Další odkazy najdete pod textem přípravy, pod nadpisem **Kam dále.**

Pro děti

Předškoláci

Úvodní rozhovor

Koho musíte poslouchat? (Rodiče, prarodiče, paní učitelku ve školce…řeknou už děti samy Pána Boha?) A je naopak chvíle, kdy je potřeba neposlouchat? (Když někdo někoho pomlouvá, když mě někdo navádí k něčemu špatnému…)

Vyprávění

(S nejmenšími se soustřeďte pouze na motiv poslušnosti, eventuálně strachu z postihu, propojení s uzdravením chromého lze vynechat, pro předškoláky můžete využít vyprávění pro mladší školní věk.)

Ježíšovy přátele taky potkala chvíle, kdy se museli rozhodnout, jestli poslouchat nebo neposlouchat. Nebo spíš — koho poslouchat a koho zase ne…

Stalo se to takhle: každý den byli apoštolové v chrámě a vyprávěli dalším lidem o Ježíšovi, o tom, jak ho Bůh vzkřísil z mrtvých. Hodně lidí to zajímalo a hodně z nich v Ježíše uvěřilo. To se ale vůbec nelíbilo velekněžím a saduceům. Nechali apoštoly zatknout a přivést.

„Co si to dovolujete? O Ježíšovi už nechceme ani slyšet! Už o něm nesmíte mluvit, rozumíte?!“

„Jenže my máme poslouchat Pána Boha, ne lidi,“ odpověděl Petr.

To se radě vůbec nelíbilo, ale nezbylo jim, než apoštoly pustit na svobodu.

Ti si to hned namířili zase do chrámu. Zase lidem vyprávěli o Ježíšovi, nic nedbali, že se můžou dostat do maléru. Víc a víc lidí jim naslouchalo, měli z toho velkou radost. Radost ale neměla židovská rada. Ani trochu! Vždyť zakázali o Ježíšovi mluvit a tihle apoštolové je neposlechli! To nejde. To by je za chvíli neposlouchal vůbec nikdo. A tak dali zase učedníky zavřít do vězení.

Tentokrát zasáhl Pán Bůh. Poslal anděla, který otevřel dveře, a apoštolové byli zase volní. Ale nemyslete si, nešli se někam schovat, namířili si to rovnou zase do chrámu.

Ráno je všichni hledali — rada, stráže, jejich velitel… Až si pak někdo všiml, že apoštolové jsou dávno v chrámu. Stráže si tam pro ně musely zase hezky dojít.

Když je přivedly před radu, velekněz se na ně obořil: „Zakázali jsme vám o Ježíšovi mluvit! A vy o něm vykládáte celému městu!“

„My máme poslouchat Pána Boha, ne lidi,“ odpověděl znovu Petr.

To už členy rady úplně rozčílilo.

„Budete o hlavu kratší!“

Ještě štěstí, že si vzal slovo moudrý Gamaliel: „Co kdyby náhodou mluvili pravdu? Jestli si to vymysleli, časem to vyjde najevo. Jestli ne, nemá cenu proti nim bojovat. Pusťte je.“

Pustili je. Ale nejdřív jim dali pořádně za vyučenou — nechali jim napráskat bičem. Ani to ale apoštoly nepřesvědčilo, že by měli poslouchat raději lidské zákazy než Pána Boha. A tak se zase vrátili k vyprávění o Ježíši.

Aktivita: Jaké je to být ve vězení? Vytvořte vězení — například pod stolem nebo pod několika židlemi dohromady. Dobrovolník si tam vleze. Jak tam člověku je? (Nepohodlí, stísněnost, strach…) Jaké je to být někde zavřený? Co člověku může pomoci překonat strach?

Vyrábění: Apoštolové za mřížemi. Vytiskněte si obrázek dvou učedníků. Nechte děti ho vymalovat. Pak vyrobte mříže — buď papír prošijte vlnou, nebo nalepte dřevěné špachtle. (Odkaz na návod.)

Můžete také vyrábět okovy a řetěz z proužků barevného papíru.

Pomůcky: Obrázky učedníků, pastelky, vlna, velké jehly, eventuálně dřevěné špachtle, lepidlo, nůžky, barevné papíry

Mladší školní děti

Úvodní rozhovor

Dostali jste se někdy do maléru? Proč? Může se do něj člověk dostat neprávem, nezaslouženě? Pamatujete na Petra a Jana? Jak uzdravili chromého člověka? Z toho měli pořádný průšvih.

Vyprávění

Petr a Jan tehdy lidem vyprávěli, jak se to stalo, že ten člověk může chodit. Uzdravil ho Ježíš. Lidí se seběhla spousta, každý to chtěl vidět a slyšet, a tak si jich rychle všimli kněží

a chrámová stráž. Cože?! Tak oni tu vykládají o tom Ježíši? Nebude od něho pokoj ani po smrti? A tihle muži vykládají, že byl dokonce vzkříšen z mrtvých?! To teda ne! S tím uděláme krátký proces!

Zavřeli apoštoly do vězení. Druhý den si je nechali přivést k výslechu. „Kdo vám to dovolil? Jakou moc a v jakém jménu jste to udělali?“

Tohle nebyla žádná legrace. Dostat se za mříže a k výslechu před židovskou radou. Co když dopadnou zrovna jako Ježíš?! Ještě nedávno by se apoštolové báli. A nejspíš by nic neřekli. Ale teď jako by bylo něco jinak. Jako by se jich znovu dotkl Duch svatý a strach spadnul. Řeknou to, jak to je, úplně klidně. Petr si vzal slovo: „Vyšetřujete nás za to, že jsme pomohli nemocnému člověku. Fajn. A ptáte se, kdo ho uzdravil. Fajn. Tak poslouchejte: Uzdravil ho svou mocí Ježíš Kristus. Stalo se to v jeho jménu. Vy jste ho ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil. Ježíš tohohle člověka zachránil pro život. V nikom jiném není spásy.“

Celá rada, všichni znalci zákona a učenci i kněží zůstali úplně paf! Takhle dovedou mluvit obyčejní rybáři? A co s tím uzdravením, vždyť ten člověk tu stojí s nimi jako živý důkaz! Poslali apoštoly za dveře a radili se, co s nimi. Zázrak je zázrak. Popřít se nedá. Ale kdyby to všude rozhlašovali, to by byl zas kolem toho Ježíše humbuk a to teda ne! Prostě jim to zakážeme!

A taky zakázali. Pořádně přísně. Už žádné řeči o Ježíši, nebo bude zle! Petr se ale jen tak nedal: „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho. O tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet.“ Radě se to nelíbilo, ale pustili je, nebylo za co je potrestat.

(Ukažte dětem značku „Zákaz kázání“.) Apoštolové dostali jasný zákaz. Co myslíte, že by měli udělat?

Můžete děti rozdělit na dvě skupinky, jedna ať vymýšlí, proč kázat dál, druhá naopak, proč mlčet. Povídejte si také o tom, zda lze za druhé říct, co je správně, zda to můžeme posuzovat?

Apoštolové kázali dál. Zákaz nezákaz. Na to je potřeba povolení od Boha, ne od lidí, říkali si. Přidávalo se k nim čím dál víc lidí, bylo to jako lavina. Byli hodně spolu, modlili se, jídali spolu, pomáhali těm, kdo toho měli málo, poslouchali vyprávění o Ježíši… Toho si ale nemohli nevšimnout saduceové, kteří vládli chrámu. Záviděli apoštolům. A báli se o svou moc.

Tak skončili apoštolové znovu ve vězení. Teď to bylo ještě vážnější. Co s nimi bude? Jenže v noci přišel Boží posel. Anděl. Otevřel dveře do vězení a vyvedl apoštoly ven. Neposlal je ale, aby se někam schovali. Naopak! Jděte znovu do chrámu, vyprávějte lidem, vždyť to je jako živá voda. Apoštolové neprotestovali a hned ráno šli zase na své obvyklé místo. Učit, zvěstovat, modlit se…

Mezitím se sešla celá velerada a poslali si pro apoštoly do vězení. Jenže co to? Kobka byla prázdná! Stráže se jen rozpačitě drbaly na hlavě. Zatímco si všichni lámali hlavu, jak se to mohlo stát, dorazila zpráva, že apoštolové jsou zase na svém místě v chrámě. Nezbylo, než si pro ně stráže poslat tam. Ale strážní si dali dobrý pozor, aby se ke ztraceným vězňům nechovali hrubě. Báli se, že by lidé své kazatele začali bránit.

Začal druhý výslech. „Vždyť jsme vám zakázali o tom člověku mluvit a vy si o něm klidně kážete na celý Jeruzalém!“ Ale velerada slyší zase to samé: „Boha je potřeba poslouchat, ne lidi!“ Jestli doteď byli členové rady naštvaní, tohle je rozpálilo doběla. Tak oni si nedají pokoj! Nebudou poslouchat! Nebudou mlčet! Tak jim zavřeme pusy silou. Necháme je popravit, jako jejich mistra.

Je zle. Vzteklí muži chtějí smrt těch, kdo se jim nechce poddat. Naštěstí se ozve jeden z nejváženějších, Gamaliel. Zachoval si chladnou hlavu. „Nechte je být, pusťte je. Jestli si to všechno vymysleli, časem to stejně vyjde najevo a lidé jim přestanou věřit. A jestli to opravdu pochází od Boha, žádná moc na světě to nezastaví.“ Ostatní mu dali za pravdu. Apoštolům to zachránilo život. Lacino ale nevyvázli, velerada jim znovu zakázala o Ježíši mluvit a tvrdě je potrestala — apoštoly spráskali bičem. Když však apoštolové odcházeli, nevypadali spráskaně. Vypadali jako někdo, kdo dostal od Boha sílu vydržet něco hodně těžkého. A s kázáním nepřestali, to se ví. Vždyť Boha je potřeba poslouchat, a ne lidi…

Rozhovor: Hrozí člověku dneska něco za to, že chodí do kostela? Může se kvůli víře dostat do problémů? (Někdo se může posmívat, myslet si ošklivé věci…) Co nám může dát odvahu snášet nepříjemné věci, ústrky, nespravedlnost, tresty…?

Povídejte si o značce „zákaz kázání“. Uvažte sami, jak by měla vypadat — co dalšího se zakazuje, je-li zakázána církev.

Variace na „všechno lítá“ (hra): Připravte si výroky k dnešnímu vyprávění (eventuálně také k předchozí úloze), děti mají ruce na stole, když řeknete pravdivý výrok, děti ruce zvednou nad hlavu, když řeknete nepravdivý, nechají ruce ležet. Výroky například: — Gamaliel nechal apoštoly popravit — z vězení apoštoly propustil Herodes — z vězení šli apoštolové zpátky do chrámu a zvěstovali — je potřeba poslouchat lidi, ne Pána Boha — první křesťané byli v Jeruzalémě — chromého člověka uzdravili Petr a Jan kouzelnou hůlkou — apoštolové léčili lidi svatými čaji.

Hra na schovávanou (v týmech): Apoštolové se neschovávali, spíš naopak, ale můžete využít moment příběhu, kdy je stráže a velerada hledají.

Pomůcky: Zákazová značka („Zákaz kázání“).

Starší školní děti

Rozdělte děti na dvě skupinky, každé dejte přečíst část textu (Sk 4,1–22, Sk 5,17–42). Dejte dětem čas, aby si text připravily jako scénku — v ideálním případě skupinky oddělte, aby se děti při nácviku neviděly.

Nechte obě skupinky zahrát divadlo. Povídejte si společně o tom, v čem jsou si příběhy podobné, co je jinak? Proč apoštolové neposlechli zákaz velerady? Co jim k tomu dodalo odvahu?

Jaká rizika mohou kvůli víře potkat křesťany v naší svobodné společnosti, kde se kvůli vyznání nezatýká a nezavírá do vězení?

Pomůcky: Jednoduché rekvizity, kostýmy — děti si je mohou vytvořit samy z papíru, látek…

Přesah

Téma příběhu nabízí možnost dalšího rozhovoru o nespravedlivě souzených a odsouzených (např. Milada Horáková a další) nebo o těch, kteří jsou pro své křesťanské vyznání v ohrožení dnes (křesťané v Severní Koreji, Číně, Sýrii, atd.).

Liturgie

Písně

To já, ó Pane můj (SV 331); *Nám pomoz, Pane milý* (BTS 36); *Jen ty, Pane můj* (SV 125); *Fíkový strom* (SV 160);

Když hynou stáda (SV 155); *Pane, při nás buď* (SV 175); *Radostná* (SV 300)

Biblický text k zapamatování

Boha je třeba víc poslouchat než lidi. (Sk 5,29)

Rituál

Společné setkání lze pravidelně zahajovat písní např. Dík slovům tvým. Krátká je píseň *Dál přece nejdeme sami* (SV 39). Dá se využít také refrén písně *To já, ó Pane můj* (SV 331) a její první sloka „Koho pošlu, kdo se hlásí…" Na tyto písně se dá navázat představením postavy, o které si dnes budeme povídat.

Zahájení s pomocí výtvarného znázornění: Do světla reflektoru na plakátu umístíme dnešní postavy (černobílý obrázek), po vyprávění ji mohou děti vybarvit. Ve světle stojí Petr a Jan či skupinka apoštolů.

Okénko do bohoslužeb

Vezměte si s sebou mříž — na obrázku, vyrobenou či skutečnou, třeba jen mřížku z kuchyňské trouby, podle vašich možností.

Co to je? Kde jsou mříže? Za co se člověk může dostat do vězení? Mohlo by to být i proto, že chodí do kostela? Mohlo, ale to je na delší vyprávění. Děti ho dnes uslyší v nedělce.

Modlitba

Pane Bože, za vyprávění o tobě nám dnes nehrozí ani šikana ani vězení. Přesto se někdy bojíme o tobě svědčit. Máme strach z posměchu a ostudy. Prosíme, dej nám víc odvahy.

Myslíme na země, kde i dnes hrozí lidem smrt, když přiznají, že jsou křesťané. Nevíme si s tím rady, a tak je svěřujeme tvé lásce a prosíme, daruj jim svůj pokoj. Amen.

Odkaz na pracovní list
07 Zastavit kázání
Kam dále
O tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet (Raní slovo ČrO Vltava, host Vo…
Pavel Prejda, upr. Lenka Ridzoňová: Když pracuje jméno (katechetická příprava z…
David Nečil, upr. Drahomíra Dušková Havlíčková a Lenka Ridzoňová: Zastavit kázá…
Omalovánka (genkilife.info)
Apoštolové za mřížemi – vyrábění pro předškolní děti (mlff.blogspot.com; anglic…
Petr ve vězení – vyrábění pro předškolní děti (ididityoudoit.blogspot.com; angl…
Píseň „Dík slovům tvým“
Odkaz na píseň
To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš
Jen ty, Pane můj, jen tys můj štít
Fíkový strom (SV160)
Když hynou stáda (SV155)
Pane, při nás bud´ (SV175)
Radostná (SV300)
Cílová skupina
Předškolní
Mladší školní
Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Skutky 4,1–22

Skutky 5,17–42